

Theatermaakster Sanne Vogel

'Dat schaamteloze heb ik van mijn vader'

Sinds haar zeventiende maakt ze alles wat ze wil – in een razend tempo. 'Babe from hell' Sanne Vogel heeft haast.

door Marijn van der Jagt foto's Daniëlle van Ark

Er is iets zachts in de verschijning van Sanne Vogel (1984). Grote onschuldige ogen in een lieleblank gezicht. Lang, roodbruin haar dat krullend over haar schouders valt.

Hoge trippelschoenen en een kort, klokkend rokje. En als ze zich verontschuldigt omdat ze een beetje te laat is, heeft ze een lieflijk meisjesstemmetje. Maar zet dit meisje op een podium en ze ontpopt zich tot een *babe from hell*. In haar nieuwe Parade-voorstelling *Irritant* staat ze met een cartooneske uitzinnigheid oude meubelstukken af te ranselen en duikt ze om haar moedeloosheid te verbeelden minutenlang met haar hoofd voorover diep in een fauteuil zodat het publiek vrij zicht heeft op haar slipje en haar volle pantydijen. En bij de parodie die ze samen met haar medemakers Egbert Jan Weeber en Nadja Hüpscher doet op irritante would-be-zangeresjes ('Kan niet zingen, kan niet swingen, maar ik heb wel dikke dingen') steelt ze de show als een uitzinnige 'Lady KaKa'.

De toneelstukken die ze sinds haar zeventiende schrijft, gaan over verloren figuren met duistere fantasieën. Over grofgebekte pubermeisjes die iedereen in de fik willen steken, wereldvreemde familieleden die zich hardhandig aan elkaar vastklampen, snackbarhouders die zich troosten met producten uit hun eigen frituur. Maar Vogel verdicht al die rauwe levens in beeld-

rijke taal, waarbij waan en werkelijkheid vaak in elkaar schuiven. 'Iets kan pas mooi zijn als er iets heel lelijks tegenover staat,' zegt ze over die combinatie van rauwheid en poëzie.

Agressief kankergen

Het levenswerk van een talentloos meisje heet de jeugdroman die ze twee jaar geleden schreef. Zelf barst Sanne Vogel van de talenten. Ze staat bekend als een van de hardstwerkende mensen in het theater. Met haar broer Robin heeft ze een eigen groep, De Vogelfabriek, waarmee ze voorstellingen maakt voor de kleine zaal. Ze speelde afgelopen seizoen glansrollen als het vermoorde meisje Natalee Holloway in *Joran aan Zee* van theatergroep Nieuw West, en als de jonge Annie M.G. Schmidt in de tv-serie over de schrijfster. Ze was ook op tv te zien in *Wie is de Mol* – waar ze een van de fanatiekste speurneuzen was – én in de komedie *Floor Faber* – waar haar hand in te herkennen is omdat ze er zo veel aan meebedacht – als de beste vriendin van Georgina Verbaan. In maart regisseerde ze de voorstelling *Late Avond Idealen*, over jonge mensen die verstrikt raken in hun streven om verantwoord te leven. En tussen de bedrijven door schreef én regisseerde ze – samen met de jonge filmmaakster Beri Shalmashi, 'ook een meisje van zesentwintig' – de televisiefilm *Mama*, die komend seizoen wordt uitgezonden.

Ze heeft nooit gedacht dat ze heel oud zou worden, vertelt ze openhartig in interviews, daarom werkt ze zo hard. In haar familie woedt een agressief kankergen, dat zij best eens bij zich zou kunnen dragen. Haar vader verloor op zijn vijf-

tiende zijn ouders aan die 'rotziekte', en toen ze elf was, overleed haar tante aan kanker. In haar theaterstukken refereert ze daar regelmatig aan, in een achteloos zinnetje of een verontrustend beeld, zoals de moeder uit *Cashville* die 'een hamster in haar hoofd' heeft.

Komend seizoen kunnen we twee creaties van haar verwachten waarin ze zich directer dan tevoren met deze materie bezighoudt. Ze maakt een nieuwe theatersolo 'over mijn familiegeschiedenis en hoe die mij heeft gevormd tot wat ik nu ben'. En de televisiefilm *Mama* gaat over een gezin dat achterblijft als de moeder veel te jong wegvalt. 'De hoofdpersoon is een meisje van elf, Jura,' vertelt Vogel. 'Haar moeder heeft voor haar dood allemaal cassettebandjes ingesproken, waarvan Joera er tot haar eenentwintigste elk jaar één mag beluisteren. Maar uit nieuwsgierigheid luistert ze al die bandjes achter elkaar af, zodat ze dingen hoort waar ze nog veel te jong voor is.'

Het verhaal komt voor een deel uit onze fantasie, maar we gebruiken ook elementen uit wat we zelf hebben meegemaakt of hebben zien gebeuren. Bij mij het verhaal van mijn vader, mijn tante en een vriendin van mij die nog niet lang geleden drie kinderen achterliet. Beri heeft haar moeder verloren toen ze acht was. Ik wilde al heel lang iets maken over een moeder die te jong overlijdt, maar ik vond het eng omdat het zo dichtbij kwam. Beri had precies hetzelfde. We konden dit alleen maar met elkáár doen. We wilden laten zien hoe de verhoudingen binnen een gezin kunnen veranderen als een van de ouders er ineens niet meer is. Hoe een dochter de moe-

"Ik moest het gewoon op mijn manier doen"

'Nu ben ik niet meer jong. Ik word nu
gewoon met de grond gelijk gemaakt
als ik iets slechts maak'

derrol op zich neemt, en de vader soms een klein jongetje wordt. Dat je elkaar kunt kwijtraken door dat verdriet, maar dat je, als je elkaar terugvindt, juist door dat verdriet dichterbij elkaar kunt zijn dan ooit. Ik heb dat zelf heel sterk gevoeld. Ik heb mijn opa en oma nooit gekend, maar ik heb wel mijn vaders verdriet gevoeld, waardoor ik als kind heel gevoelig was voor anderen emoties.'

Was je vader zo open in het tonen van dat verdriet?

'Hij zei er niet zo veel over. Maar ik heb vooral gevoeld dat voor hem ons gezin het belangrijkste was dat er bestond. Dat het bijzonder was dat wij elkaar hadden, omdat hij dat op zijn vijftiende kwijtraakte. Hij kende in die tijd mijn moeder al, dus zij werd zijn nieuwe familie, en mijn broer en ik kwamen daar later bij.'

Dat kan ook best benauwend zijn voor een kind, toch?

'Helemaal niet, mijn broertje en ik konden gewoon doen wat we wilden. Maar ik was me wel extreem bewust van het geluk dat we met elkaar hadden. Als wij in de eerste zomerdagen buiten gingen eten in de tuin, kon ik een brok in mijn keel krijgen om hoe we daar zaten met z'n viertjes. Ik vond het zó ontroerend dat wij elkaar hadden, en dat we het zo fijn hadden samen. Ik hoop dat dat gevoel in de film zit.'

Het lijkt me moeilijk om een film of theater te maken over onderwerpen waar de mensen om je heen ook bij betrokken zijn.

'Mijn nieuwe solo *Document* gaat over de sprookjesachtige verhalen in mijn familie, over hoe mijn opa en oma hebben geleefd, die in een treinwagon woonden in Johannapolder. Ik heb natuurlijk aan mijn ouders gevraagd of het goed was, of eigenlijk heb ik gezegd dat ik dit ging doen. Er gaan dingen niet kloppen; mijn vader heeft het altijd over populieren, maar ik maak daar dan treurwilgen van, want dat is beter voor de voorstelling. Mijn fantasie zal er wel weer mee aan de haal gaan. Maar mijn ouders snappen helemaal hoe ik werk. Ze zijn ook wel

'Als je geen opleiding doet, moet je sterk in je schoenen staan'

wat gewend. Ik heb ook huilend bij *Pauw & Witteman* over mijn vaders jeugd verteld.'

Ik heb die uitzending gezien, en ik vond het heel mooi. Die praatprogramma's zijn allemaal op zoek naar sensatieverhalen en jij liet zien dat daar dan ook emoties aan vastzitten.

'Ik was gevraagd in hun programma toen bekend werd dat ik de jonge Annie M.G. Schmidt zou gaan spelen. *De Wereld Draait Door* had mij ook gebeld, en je mag van die programma's niet in allebei, maar *Pauw & Witteman* was nu eenmaal eerder. En toen belden zij een paar dagen voor de uitzending af. Ze hadden mij zien zitten bij *Goedemorgen Nederland*. Bij *Pauw & Witteman* vinden ze het eng met jonge mensen, en ze waren bang dat ik niet genoeg gespreksstof had. Toen ben ik heel boos geworden. Ik zei: luister, ik heb voor jullie *De Wereld Draait Door* afgezegd, en hoezo geen gespreksstof. Ik heb mijn eigen bedrijf, ik maak vanaf mijn zeventiende alles wat ik wil, ik heb heus wel wat te zeggen, hoor. Zij vonden het grappig ik zo *plssed* was. En ze zeiden: als iemand zó reageert, dan gaat het door. Ik wist dat het in de uitzending over het kanker-gen zou gaan, want daar had ik in het voorgesprek over verteld. Maar toen kwam het instart-filmpje, waarin je zag hoe ik op mijn vijftiende de Kunstbende won. Ik had dat filmpje nooit meer gezien, en terwijl ik daar zat, realiseerde ik me dat ik toen op een soort snelrein ben gestapt die nooit meer is gestopt. Ik dacht: nou moet ik niet gaan huilen, maar toen zag ik ineens mijn vader en moeder voor de televisie zitten die naar mij zaten te kijken. Dus het ging eigenlijk over heel andere dingen dan dat kanker-verhaal. Daar ben ik ook helemaal niet zo mee bezig. Of ik nou wel of niet dat gen heb, dat merk ik vanzelf wel op een dag. Ik moet wel eens naar het ziekenhuis, want ze doen een onderzoek naar onze familie, en dan moet je ook met zo'n maatschappelijk werkster praten. Zij zei laatst: stel je nou voor dat je dat gen niet hebt. Dan heb je voor niks die haast gemaakt. Dat is ook heftig.'

Vond je het vervelend dat je gehuild had?

'Het enige waar ik van baalde, is dat ik heel even niet kon praten. Maar ik heb zo veel brieven en berichten gekregen! Mensen vonden het dapper dat ik mezelf bloot durfde te geven. Voor mij is dat niks nieuws; ik ben wie ik ben en daar schaam ik me niet voor. Dat schaamteloze heb ik van mijn vader. Bij mijn eerste solo ging ik in mijn ondergoed op het toneel staan terwijl ik toen negentig kilo woog, daar had ik echt dikke vette schijt aan. Mijn vader zegt altijd: je staat pas voor schut als je dat zelf vindt.'

Je hebt alles zonder opleiding gedaan. Maar je deed wel auditie voor de Toneelschool en de Filmacademie.

'Toen ik auditie deed voor de toneelschool in Utrecht, wilde ik geen opdrachten doen die ik stom vond, want ik dacht: straks moet ik vier jaar lang dingen doen die ik niet wil. Dus bij elke opdracht zei ik: hoezo, waarom? Heel negatief en strontewijds. Naar de Filmacademie wilde ik wel graag, en ik werd ook aangenomen, maar ik was toen zestien en ik had alleen maar mavo. Dus toen moest ik een havo-test doen, waarbij van alles werd gevraagd wat ik nooit op school had geleerd omdat ik alleen maar bezig was om toneelstukjes te maken. En ik was hartstikke dyslectisch, dus ik had ook veel rare schrijffouten. Zij zeiden: ga nog een jaartje havo doen en kom dan volgend jaar terug. Maar toen ging alles ineens zo snel, ik werd gevraagd om voorstellingen te maken en om te spelen, en een regieopleiding voor alleen film vond ik te beperkt. Ik moest het gewoon op mijn manier doen.'

Ben je er trots op, dat je het op jouw manier heb gedaan?

'Nou, voor mij was het de enige manier. Het was wel een moeilijke weg. Laatst gaf ik een workshop aan jongeren, en toen was er een meisje dat geen zin had in een opleiding, want ik had het toch ook zonder gedaan? Maar het is prettiger als je binnen de veilige muren van een school dingen uitprobeert. Als ik een mislukte voorstelling had gemaakt, dan moest ik dat gewoon nog veertig keer spelen, en tegen het publiek zeggen: het is leuk, kom vooral kijken. Het was ook een eenzame weg. Toen ik op mijn zeventiende begon met theatermaken, waren al mijn collega's dertig of veertig jaar.

De mensen met wie ik als maker het meeste optrek, zoals Egbert Jan Weeber, Tygo Gernandt en Georgina Verbaan, hebben geen van allen een opleiding en zijn net als ik vechters. Die hebben dezelfde eenzaamheid gehad, en dan is het fijn als je elkaar daarin vindt. Als je geen opleiding doet, moet je sterk in je schoenen staan, een heel goede basis hebben thuis en heel veel ondersteuning krijgen van mensen die jou een kans willen geven. Ik heb heel veel kansen gehad omdat ik toen zo jong was. Nu ben ik niet meer jong. Ik ben misschien jong voor hoe groot mijn cv is, maar ik word nu gewoon met de grond gelijk gemaakt als ik iets slechts maak. Nu wordt er echt wat van me verwacht.' ■

'Irritant' van De Vogelfabriek speelt van 26 juli t/m 1 augustus op de Parade in Utrecht en van 17 t/m 21 augustus op de Parade in Amsterdam.
www.deparade.nl